

6967 *

SMÅLAND

Landsmåls- och Folkminnesarkivet
Uppsala

Skede x Nye

Nilsson, C.G., 1934

Svar på ULMA:s frågelista M 24 Höstarbete

6 bl.4:o

6967

Tröskning och malning.

Da slagorna började höras i höstetid kallades dessa på skämt för "öbalmstad klockor." En gammal sägen är att tröskningen skulle vara avslutad till jul, men detta var med all säkerhet ett överdrivet påstående, kanske endast för att framhålla våra förfäders överträffade ideohet. I Nye socken fanns på sin tid en hemmansägare, Jonas Pettersson, född i Virkesbo, Nye den 6 jan. 1786, som redan 1808 började föra dagböcker över allt han hade för händer. En av dessa - jag vill minnas "Dag-Kladd för åren 1813 och 1814" - insändes för ett par år sedan till Landsmålsarkivet i Uppsala till påseende.

ULMA 6967. C. G. Nilsson. 1934

SMÅL. SKEDENYE

Frgl. M 24

men jag bifogade samtidigt ett par tidningsklipp som berörde något om dessa anteckningar. Emellertid nu har ytterligare en del sådana påträffats efter nämnde Jonas Pettersson, vilka tala ett långt tydligare språk än hörsägner. Vad nu beträffar trösket så t.ex. 1808 säger dagboken att "den 21 (jan.) lökta-
de vi tröska." Andra år synes i regel tröskningen ej blivit avslutad förr än i februari. Endast en gång och det var 1813 slutade han trösket före jul och det t.o.m. så tidigt som den 29 november. Före 1816 var Jonas endast ättingsbonde men tillhandlade sig nämnda är ytterligare 18 mål och utökade alltså sina jordbruksgörömmål med det dubbla.

ULMA 6967. C. G. Nilsson. 1934
SMÅL. SKEDENYE
Frgl. M 24

När han den 9 febr. 1815 skrev att han "löskade" tröskta gjordes följande tillägg: "och fick 24 Tunnor 2 sk. (skäppor) var på är slagit 600.000 slag i Logen." (Till jämförelse kan nämnas att 1813 fick han endast 18 tunnor och 4 sk.)

Fröskningen var ett arbete som inpassades mellan andra göromål. När Jonas Pettersson på hösten kunde odla nya åkerstycken där både sten- o. stubbrytning förekom fick sådant gå framför tröskel. År 1821 säger dagboken: "mån Nov. månads början började jag Fröska emellan andra arbeten" o.s.v.

Än tröskta ofta var alltid vanlig så länge slagtröskningen levde kvar.

i gårdarna, och det var ingen sällsam
 företselse att få höra somliga slöiböen
 kl. 1 på ottan. Kostn som bestods innan
 man gick åt lojen var mängen gång blott
 ett stycke blännbrö, en bit pelring^x och
 en sup brännvin.

Den säd som skulle bli till julamäld
 rengjordes med större omsorg och fördes
 alltid till kvarnen i god tid ty mellan
heljarnässe i jul räddde vanligen träu-
garnmäld vid kvarnarna så att det kün-
 de hända man fick vänta både en och
 två veckor innan man fick malet,
 synnerlijast där kvarnsiktning förekom.
 Då gällde det för en mjölnare att ta nät-
 terna till hjälp, men en natt som han
^x Pelring kallades den smalaste korven som er-
 hölls vid färslakt.

ULMA 6967. C. G. Nilsson. 1934
 SMÅL. SKEDENYE
 Frgl. M 24

5

ingalunda vågade låta sin kvarn gå var
Tommesonässe. Det var en gångse sägen
att om tomten blev oroad den natten kuen-
de hända att han tog tag i vattenhjulet
eller valalökta och helt enkelt gjorde
stopp i driften. En mjölnare här i min
barndom, Anders Magnus Jonsson, född
i Vellanda 16/1 1825, visste berätta om ett
sådant fall där kvarnen stannade mit-
i natten. Då mjölnaren kom ut i hjul-
huset satt en tomte och höll vattenhju-
let men mjölnaren fann på råd; han
kastade hämligen till tomten en bätting
och genast släppte denne sitt tag i hju-
let och allt gick igen sin gilla gång.

Brunshult Skede d. 19/2 1934
C. G. Nilsson.

ULMA 6967. C. G. Nilsson. 1934
SMÅL. SKEDENYE
Frgl. M 24

Komplement till trösket

"Skäck me väl för ja rier" säger havren.
D. v. s. havren har större benägenhet än annat säde att följa med halmen därest denna senare ej blir tillräckligt skakad.

Blir ett eller annat korn kvarsittande i axen och anmärkning göres att säden ej är väl uttröskad friar den tröskande sig med följande svar: "Ett rysselit krig (krig), om inte någon (någon) skulle bli fri."

C. G. Nilsson.

ULMA 6967. C. G. Nilsson. 1934
SMÅL. SKEDERNYE
Frgl. M 24